

1. Voronkova, VH & Nikitenko, VO 2022, *Filosofia tsyvrovoi liudyny i tsyvrovoho suspilstva: teoriia i praktyka (Philosophy of digital man and digital society: theory and practice)*. Monohrafiia, Lviv-Torun: Liha-Pres, 460 s.
2. Voronkova, V, Cherep, A & Cherep, O 2023, 'Rozvytok merezhevoyi (internet-ekonomiky) v umovakh tsyvrovizatsiyi: pryntsypy, zakony, tendentsiyi rozvytku (Development of the network (Internet economy) in conditions of digitalization: principles, laws, development trends)', *Science and society: trends of interaction : collective monograph*, Compiled by Shpak, V, Chairman of the Editorial Board. Tabachnikov, S, Oaks, S, California : *GS Publishing Services*, s. 31-48.
3. Kyvlyuk, O, Voronkova, V & Nikitenko, V 2024, 'Filosofiya komunikatsiynoyi paradyhmy postinformatsiynoho suspil'stva: vyklyky i perspektyvy rozvytku' (Philosophy of the communication paradigm of the post-information society: challenges and prospects for development)', *Contemporary ukrainian science: theoretical and practical achievements : collective monograph*, compiled by Shpak, V, Chairman of the Editorial Board Tabachnikov, S, Oaks, S, California: *GS Publishing Services*, c. 138-153, Dostupno: <https://www.eo.kiev.ua/resources/arhivMonographs/mono_2024_18/mono_2024_18.pdf>. [16 Sichen 2025].
4. Sliusar, M 2023, 'Stablshment and development of the network platform model in China and its impact on the formation of the digital economy', *Humanities studies: Collection of Scientific Papers*, Zaporizhzhia: *Publishing house "Helvetica"*, 14 (91), pp. 165–175. Available from : <<http://humstudies.com.ua/article/view/277867/272615>>. [16 January 2025].
5. Shvab, K 2020, *Chetverta promyslova revolyutsiya (The Fourth Industrial Revolution)*, perekl. z nimets. Klymchuk, N & Lebedenko, YA, Kharkiv: *Vyd-vo "Klub simeynoho dozvillya"*, 426 s.
6. Kharari, YU 2019, *Lyudyna rozumna. Istoriya lyudstva vid mynuloho do maybutn'oho (Man is intelligent. The history of mankind from the past to the future)*, Kharkiv : *Vyd-vo "Klub simeynoho dozvillya"*, 544 s.

Прорецензовано / Reviewed

29.01.2025

Рекомендовано до друку / Recommended for publication

4.02.2025

DOI 10.33930/ed.2019.5007.52(1-2)-10
УДК 140.8:364-322]:37.01

СВІТОГЛЯДНІ ЗАСАДИ ВОЛОНТЕРСТВА В ОСВІТНІЙ СФЕРІ ЯК ЧИННИК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

В. І. Тернопільська

Анотація.

Актуальність теми дослідження зумовлена практичною необхідністю об'єднання українського суспільства через волонтерство у зв'язку з російсько-українською війною, яка стала серйозним викликом для України та цивілізованого світу. Молодіжне волонтерство є одним із перспективних і важливих напрямків волонтерської діяльності в Україні та світі, в тому числі через освітню сферу, волонтерські платформи та організації.

Постановка проблеми. Дослідження світоглядних засад волонтерства в освітній сфері як чинника інтеграційних процесів має важливе значення для інтеграції законодавства України до стандартів ЄС з урахуванням міжнародного досвіду.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Джерельною базою дослідження є напрацювання Я. Блохи, О. Білаковського, Р. Драпушка, П. Горінова, Є. Міненка, Е. Панасенка, М. Лебідь, К. Кваши, Д. Чудновської, V. Bocsí, F. Hajnalka, V. Markos, X. Montagud, M. Estalayo, A. McFadden, K. Smeaton, які були основою для світоглядних засад інтеграції волонтерської діяльності в освітню сферу в Україні та світі.

Постановка завдання. На основі аналізу українських і зарубіжних наукових джерел, необхідно визначити: світоглядні засади волонтерства молоді; проаналізувати сучасні тенденції волонтерської діяльності в закладах освіти; виокремити актуальні проблеми впровадження волонтерства в національну освітню сферу; запропонувати власні пропозиції з удосконалення волонтерства в освітній сфері.

Виклад основного матеріалу. Філософська наука розглядає волонтерство як прояв доброї волі особистості, спосіб бути корисним суспільству, стиль життя та сферу свободи діяльності. Воно також виступає механізмом набуття професійного досвіду через вдосконалення soft skills.

Сучасна молодь має змогу знайомитися з волонтерством ще у школі, а згодом розвивати відповідні навички у закладах професійно-технічної освіти, університетах та різних проектах, що сприяє її громадянській активності та професійному зростанню.

Висновки. Визначено, що волонтерство української молоді базується на традиційних світоглядних цінностях як: гуманізм, духовність, свобода дій, співпереживання та емоційний інтелект, прозорість діяльності, патріотизм, що проявляється через бажання бути корисним своїй країні, ветеранам, цивільним, іншим категоріям людей. Важливим є набуття та розвиток креативності, лідерських навичок, умінь

брати відповідальність, критично мислити, розширення кола професійного спілкування, навичок активізму та професіоналізму через участь у волонтерських проєктах.

Ключові слова: філософія волонтерства, український філософський дискурс, філософія свободи, філософія доброї волі, світоглядні засади волонтерства, освітня сфера, інклюзивність волонтерської діяльності.

GLOBAL PRINCIPLES OF VOLUNTEERING IN THE EDUCATION SPHERE AS A FACTOR OF INTEGRATION PROCESSES

Valentyna Ternopilka

Abstract.

Urgency of the research. The relevance of the study is due to the practical need to unite Ukrainian society through volunteering in connection with the Russian-Ukrainian war, which has become a serious challenge for Ukraine and the civilized world. Youth volunteering is one of the most promising and important areas of volunteer activity in Ukraine and the world, including through the educational sphere, volunteer platforms and organizations.

Target setting. The study of the ideological foundations of volunteering in education as a factor in integration processes is important for the integration of Ukrainian legislation into EU standards, taking into account international experience.

Actual scientific researches and issues analysis. The source base of the study is the work of Y. Blocha, O. Bilakovsky, R. Drapushko, P. Gorinov, E. Minenko, E. Panasenko, M. Lebed, K. Kvasha, D. Chudnovska, V. Boci, F. Hajnalka, V. Markos, X. Montagud, M. Estalayo, A. McFadden, K. Smeaton, which were the basis for the worldview of the integration of volunteerism in the educational sphere in Ukraine and the world.

The research objective. Based on the analysis of Ukrainian and foreign scientific sources, it is necessary to determine: the worldview of youth volunteering; analyze current trends in volunteering in educational institutions, highlight current problems of introducing volunteering into the national educational system; offer own proposals for improving volunteering in the educational sphere.

The statement of basic materials. Philosophical science considers volunteering as a manifestation of individual goodwill, a way to be useful to society, a lifestyle and a sphere of freedom of activity. It also serves as a mechanism for gaining professional experience through the improvement of soft skills.

Today's youth have the opportunity to get acquainted with volunteering at school, and later develop relevant skills in vocational and technical education institutions, universities and various projects, which contributes to their civic activity and professional growth.

Conclusions. It is determined that volunteering of Ukrainian youth is based on traditional worldview values such as humanism, spirituality, freedom of action, empathy and emotional intelligence, transparency of activity, patriotism, which is manifested through the desire to be useful to their country, veterans, civilians, and other categories of people in need. It is important to acquire and develop creativity, leadership skills, the ability to take responsibility, critical thinking, expanding professional communication, activism and professionalism skills through participation in volunteer projects.

Keywords: philosophy of volunteering, Ukrainian philosophical discourse, philosophy of freedom, philosophy of goodwill, philosophical foundations of volunteering, educational sphere, inclusiveness of volunteering.

Актуальність дослідження. Актуальність феномену волонтерства та волонтерської діяльності в українському філософському дискурсі обумовлюється потребою пошуку шляхів об'єднання українського суспільства, у зв'язку з російсько-українською війною, що стало серйозним викликом як для України, так і для цивілізованого світу. Відзначимо, що волонтерство, взаємодопомога, підтримка, патріотизм та спротив українців у протистоянні ворогу дало можливість вистояти в перші дні війни, поки цивілізований світ долучився до допомоги, а в подальшому волонтерська діяльність, до якої було залучено велику частину українського суспільства, стала вагомим частиним безпечових та гуманітарних проєктів.

Зазначимо, що “завдяки особливій природі волонтерство є ефективним способом вирішення складних проблем людини та суспільства, джерелом нешаблонних підходів до їх розв'язання, різновидом участі будь-якого представника соціуму в покращенні якості життя” [1, с. 80].

Волонтерську діяльність можна вважати показником соціального розвитку суспільства – що він вище, то більше є соціальних можливостей у вирішенні нагальних проблем. Це унікальний соціальний ресурс з різними видами, формами, методами діяльності, що доповнює подальші перспективи для активізації духовного, культурного й інтелектуального потенціалу нації [4].

Сьогодні рівень волонтерства дуже високий, адже “Україна в 2023 році посіла друге місце у світовому рейтингу благодійності. САФ, відповідальна за складання списку, повідомила про значний підйом України, оскільки минулого року країна займала 10-ту позицію” [15].

У зв'язку з наданням Україні статусу кандидата у члени Європейського Союзу перед нашою державною постає ряд завдань, виконання яких дозволить інтегрувати молодіжну політику України у загальноєвропейський простір і сприятиме створенню ефективної платформи для становлення української молоді, що позитивно вплине на розвиток нашої держави [6, с. 7]. Одним із напрямків такої діяльності є інтеграції волонтерської діяльності молоді в освітню сферу.

У контексті вищевказаного, та у відповідь на військові виклики, актуалізувались наукові дискурси, щодо розуміння інституту волонтерства, інклюзивності волонтерської діяльності, способи залучення до волонтерської діяльності молоді, щодо сприяння розвитку волонтерства серед

здобувачів освіти, впровадження волонтерства в університетському середовищі тощо. В результаті дискусій і обговорень були розроблені відповідні зміни до чинного законодавства щодо інтеграції волонтерської діяльності в освітню сферу, які відповідають стандартам європейського освітнього простору.

Відзначимо, що з метою легального закріплення інституту волонтерства серед здобувачів освіти, було прийнято відповідний законопроект “щодо сприяння розвитку волонтерства серед здобувачів освіти” [3]. Прийняття відповідних змін до чинного законодавства “передбачає адаптацію законодавства України до права Європейського Союзу в частині визнання результатів волонтерської діяльності, розвиток культури соціальної відповідальності в суспільстві, особливо серед дітей та молоді, та збільшення частки суспільства, охопленої волонтерською діяльністю” [3]. Подібні зміни законодавства дають можливість наблизити національне законодавство до законодавства ЄС, запровадити кращі традиції залучення до волонтерської діяльності, підняти рівень мотивації до волонтерської діяльності, сприяти розвитку волонтерства в освіті.

Постановка проблеми. Дослідження світоглядних засад волонтерства в освітній сфері як чинника інтеграційних процесів має важливе значення для інтеграції законодавства України до стандартів ЄС з врахуванням міжнародного досвіду, дає можливість не лише вивчати цінності та мотиви волонтерської діяльності, основні моральні та етичні принципи, забезпечити формування ціннісних орієнтирів молодого покоління через освітні програми та волонтерські проекти, але і набуті та вдосконалити практичні навички, які потрібні для подальшого професійного зростання, здобути нові професійно-орієнтовані знайомства та культурний досвід спілкування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Джерельною базою дослідження є напрацювання українських філософів, соціологів та ряду західних дослідників в галузі гуманітарних наук. Серед українських філософів, соціологів, юристів слід відзначити напрацювання Я. Блохи, О. Білаковського, Р. Драпушка, П. Горінова, Є. Міненка, Е. Панасенка, М. Лебідь, К. Кваши, Д. Чудновської та ін. Серед закордонних дослідників V. Bocsi, F. Najnalka, V. Markos, X. Montagud, M. Estalayo, A. McFadden, K. Smeaton. Ці напрацювання були основою для дослідження тематики волонтерської діяльності взагалі, а зокрема, світоглядних засад інтеграції волонтерської діяльності в освітню сферу в Україні та світі.

Постановка завдання. На основі аналізу українських та зарубіжних наукових джерел, необхідно визначити: світоглядні засади волонтерства молоді; проаналізувати сучасні тенденції волонтерської діяльності в закладах освіти, виокремити актуальні проблеми впровадження інституту волонтерства в національну освітню сферу; запропонувати власні пропозиції по вдосконаленню волонтерства в освітній сфері.

Виклад основного матеріалу. Філософська наука трактує волонтерство як можливість особи проявляти свою “добру волю”, як можливість бути корисним людям і суспільству, як стиль життя, як сферу свободи діяльності, в тому числі, і як спосіб набуття нового професійного досвіду через вдосконалення своїх власних soft skills тощо.

Зазначимо, що в останні роки в багатьох країнах світу набуття навичок soft skills для молоді здобули важливого значення, так як є необхідною умовою для професійної реалізації в сучасному світі. Для української молоді подібна мотивація є менше актуальною, тому що в першу чергу волонтерство направлено на вирішення безпекових викликів, надання гуманітарної допомоги, участь у соціальних, екологічних та освітніх проектах тощо.

У сучасних умовах волонтерство молодих людей в Україні реалізовується як через офіційні державні проекти, приватні ініціативи, так і разом з членами своєї родини, через церковні проекти, через школу, інші заклади освіти, молодіжні організації та волонтерські платформи, як наприклад, Національна Волонтерська Платформа тощо. Подібна платформа була заснована з метою посилення волонтерського руху між Міністерством молоді та спорту України, Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні та громадською організацією “Українська Волонтерська Служба”. Завданням Платформи є інформування молоді про можливість волонтерства в Україні та за кордоном, підтримка інститутів громадянського суспільства у напрямі залучення волонтерів [9].

Позитивно, що в результаті внесених законодавчих змін, знайомитись і долучатися до волонтерської діяльності молодь матиме можливість починаючи із школи, а в подальшому буде вдосконалювати навички волонтерської діяльності в закладах професійно-технічної освіти, в університетському середовищі та на відповідних волонтерських платформах та проектах.

Волонтерство для молодих людей, починаючи зі школи — “це спосіб входу в активізм. Молодь хоче бути частиною процесу відновлення країни та докладає зусиль для того, щоб дбати про інших, близьких, сусідів та тих, хто цього потребує, опинився в складних життєвих обставинах. За даними дослідження ETF та ЮНІСЕФ “Learning for careers” 65,7% української молоді в Україні та за кордоном планують отримати знання та навички, які б підтримували відбудову України.

Період кризи завжди викликає відчуття небайдужості, бажання покращити життя тих, хто зараз у скрутному становищі. Волонтерство розвиває відчуття мети та будує сильнішу, більш емпатійну життєву позицію. Відтак волонтерство є одним з безпечних середовищ, де молодь може бути драйвером змін. Саме у волонтерських організаціях молоді люди мають можливість голосу та

реалізації власних ідей та поглядів, адже у спільному русі взаємодопомоги всі мають рівні права. Завдяки волонтерській діяльності багато хто з них краще адаптувався до викликів війни, соціалізувався у нових громадах, знайшов нових друзів та відчуття сенсу своєї діяльності [10, с. 4].

На рівні здобувачів освіти професійно-технічних навчальних закладів волонтерство сприяє формуванню та розвитку: щирості та доброзичливості у спілкуванні з людьми; свідомої готовності допомагати ЗСУ, навичок суспільної активності та готовності захищати свою рідну землю; навичок співпереживання, взаємодопомоги та толерантності по відношенню до батьків, рідних, товаришів, викладачів; нових навичок, технік, здібностей і талантів, що сприяють професійному самовизначенню та кар'єрному зростанню.

Волонтерська допомога військовим у професійно-технічному закладі є сукупністю чинників, педагогічних впливів, які сприяють формуванню, розвитку, вдосконаленню м'яких (універсальних) навичок необхідних для творчої та професійної самореалізації усіх учасників освітнього процесу, наповнює духовний світ усвідомленням особистої значимості та важливості для нашої держави на сучасному етапі її найвизначнішого історичного становлення [2].

Сучасне університетське освітнє середовище через волонтерську діяльність дає додаткові можливості набувати soft skills (м'які навички особистісного характеру), а саме: уміння працювати в колективі, критичне мислення, лідерські якості, емоційний інтелект, самоконтроль і самоорганізація, соціальну відповідальність тощо.

Феномен волонтерства полягає в тому, що його функції спрямовані як на людей, що потребують допомоги, так і на самого волонтера. До їх переліку ми відносимо наступні: функцію соціалізації; самопізнання; формування соціального капіталу; пізнавальну функцію та функцію професіоналізації [9, с. 56].

З-поміж основних світоглядних засад волонтерства, на думку Я. Блохи, - "варто виокремити прозорість та відкритість. Волонтери в Україні прагнуть забезпечити максимальну прозорість та відкритість своєї роботи, щоб забезпечити довіру та підтримку від громадськості та донорів. Вони забезпечують публічні звіти та інформацію про свою діяльність, щоб кожен міг переконатися у справедливості та ефективності їхньої роботи. Українські волонтери також високо цінують інноваційність та творчість. Вони постійно шукають нові способи та ідеї для покращення своєї роботи та забезпечення максимальної користі для людей" [1, с. 83].

Однією з основних умов, на думку Е. А. Панасенко та О. І. Білаковського, які сприяють розвитку soft skills, є навчальне середовище у закладах вищої освіти, яке забезпечує можливості для активної взаємодії здобувачів вищої освіти. Університети, що впроваджують інноваційні методики, створюють атмосферу, де студенти можуть вільно висловлювати свої думки, обговорювати проблеми та брати участь у дискусіях. Активне навчання, яке передбачає командні проекти, є ефективним механізмом для розвитку комунікативних навичок і вміння працювати в групі. Дозволяючи молодим людям приймати рішення, які впливають на їхнє власне життя, вони стають більш відповідальними за решту свого життя та за свої спільноти, а студенти повинні мати змогу вирішувати реальні проблеми в межах навчального процесу, що стимулює розвиток критичного мислення та творчого підходу, емоційної грамотності студентів, зокрема через симуляції конфліктних ситуацій, групові обговорення або інтерактивні ігри [8, с. 115].

У часи війни патріотизм набуває особливого значення, адже він стимулює молодь до активної участі у захисті країни. Патріотизм може зміцнити моральний дух, заохочуючи молодь підтримувати армію, брати участь у волонтерських ініціативах і допомагати переселенцям. За цих умов необхідна інтеграція патріотичних тем у навчальні програми, такі як проекти, присвячені видатним українцям, культурним надбанням, або історії незалежності. Заохочення молоді до участі у волонтерських програмах, що допомагають армії, переселенцям чи постраждалим від війни, підсилює їхнє усвідомлення громадянських обов'язків. Це також формує почуття єдності та солідарності в суспільстві [8, с. 117].

Волонтерська діяльність має за мету, в тому числі, й формування спільної національної ідентичності в молодіжному середовищі. Так, "спільна мета захисту територіальної цілісності України змогла об'єднати різні види ідентичності та сформувати власну національну ідентичність. Спротив ворогу допоміг об'єднати усі політичні сили та різні групи людей незалежно від їх політичної, культурної, релігійної або мовної ідентичності в єдину національну ідентичність" [5, с. 27].

Інтернаціоналізація освіти створює сприятливі умови для розвитку soft skills. Студенти, які беруть участь у програмах академічної мобільності, таких як Erasmus або міжнародні обміни, розвивають навички міжкультурної комунікації, що є важливим у глобалізованому світі. Такі програми дозволяють здобувачам освіти працювати в мультикультурних командах, де вони вчаться поважати різноманітність і знаходити спільні рішення [2].

Через участь у міжнародних проектах молодь набуває досвід волонтерської діяльності в закладах освіти за кордоном. Відзначимо, що "у деяких країнах участь у волонтерських активностях або проектах обов'язкова для школярів старших класів. Це елемент громадянської освіти – таким чином дітей привчають до участі у житті громади та формують відчуття відповідальності за країну" [7].

Якщо звернемося до світоглядних засад волонтерської діяльності молодих людей в США, то, згідно з результатами дослідження, які проведені американським закладом освіти, молоді люди вважають, що “волонтерство приносить такі переваги: навчання поважати інших; навчитися бути корисним і добрим; навчитися розуміти людей, які відрізняються; розвиток лідерських навичок, набуття терпіння та краще розуміння громадянства. Молодь відчуває співчуття до потребуючих; вони можуть зробити щось для справи, в яку вірять; вони вірять, що якщо вони допоможуть іншим, інші допоможуть їм.

Молоді люди, залучені до громадських робіт, швидше за все, матимуть сильну трудову етику в дорослому віці. Сімдесят три відсотки молодих людей вважають, що їхні зусилля можуть позитивно вплинути на їхнє життя” [12].

На рівні Європейського Союзу волонтерство переважно розглядається як можливість отримати та вдосконалити професійні навички, необхідні для подальшого працевлаштування чи розвитку кар’єри, тому більшість програм націлені саме на аудиторію старшу 18 років. Значний акцент робиться на міжнародному досвіді, можливостях подорожувати. Волонтерське залучення молоді документується, але не має прямого стосунку до системи формальної освіти. Волонтерство для школярів регулюється на рівні урядів окремих країн.

У Великобританії немає законодавчої вимоги для учнів волонтерити, однак така діяльність заохочується на державному та приватному рівнях [13].

В Угорщині мотиви для волонтерства серед молодого покоління включають приналежність до спільноти, зустріч з викликом, професійний розвиток, корисне проведення дозвілля, можливість знайти нових друзів, тому мотивація більш-менш сучасна, але ці результати дійсні серед усього населення віком від 16 до 29 років, а не лише студентів вищих навчальних закладів [11].

У підсумку проведеного практичного дослідження серед студентів університетів, прийшли до висновків, що “дані про участь у волонтерській діяльності вказують на те, що в Іспанії відсоток залученості студентів університетів нижчий, ніж в інших країнах. Результати показують, що, незважаючи на те, що мотиви базуються на соціальному сумлінні та відданості, найвищий рівень задоволеності серед студентів пов’язаний із перевагами з точки зору емоційного благополуччя, а не з академічним чи професійним розвитком [13].

У Центральній та Східній Європі волонтерство не є частиною навчального плану вищої освіти; тому волонтерська діяльність студентів вищої освіти є видом приватної ініціативи. Однак у Румунії волонтерство може бути частиною професійної практики [11].

На підставі проведеного дослідження, ми виокремили два базових наукових підходи до змістовного розуміння ціннісних засад волонтерської діяльності молоді. Так, одні дослідники, виділяють “три типи мотивів студентів до волонтерства: альтруїстичний, утилітарний, соціальний. Альтруїстичні мотиви, загальні мотиви, що ґрунтуються на цінностях, включають допомогу іншим, підтримку відомих справ або послуг на основі релігійних переконань. Утилітарна мотивація передбачає розвиток нових навичок, професійний досвід та участь у діяльності, призначеній для отримання прибутку в майбутньому працевлаштування. До третьої категорії відноситься набуття і капіталізація соціальних мотивів, включаючи волонтерство з друзями, встановлення нових соціальних контактів або волонтерство через соціальний тиск” [14].

Інші дослідники вважають, що подібні підходи дещо застарілі, що у минулому мотиваційні моделі були досить прості, включаючи лише два або три фактори (альтруїстичну, еґоїстичну та соціальну мотивацію), але тепер, частіше використовуються багатофакторні моделі. Все більше поширюється міждисциплінарний підхід, при якому соціологічні, психологічні, соціально-психологічні, економічні та ін. досліджуються разом. Волонтерство старого типу більш цілісне, тоді як мотиваційна система нового типу волонтерства є менш цільною світоглядною системою. Традиційні (старого типу) мотиви волонтерства базуються на альтруїстичних цінностях (наприклад, бути корисні для суспільства та роблять щось для інших) і про важливість соціальних взаємодій і громади.

До сучасних мотивацій належать розвиток кар’єри, особистісний ріст, досвід роботи, професійне вдосконалення, отримання інформації, розвиток і відпрацювання навичок, збільшувати людський капітал, заводити друзів, зустрічати людей зі схожими інтересами та участь у корисному дозвіллі (навчання та заняття спортом та культурними заходами) [11]. Виглядає так, що новий, комбінований тип волонтерства є більш поширеним в країнах ЄС, так як має чітко визначені мотиви, передбачає більше свободи та автономії дій волонтера, є елементом відповідної організаційної структури та проявом активізму молодих людей.

Для українському молоді важливим бути причетними до системи захисту країни, відчувати, що вони беруть участь у справах, які мають суспільне значення, бути почутими і підтриманими, впливати на майбутнє своєї країни. Додатково, волонтерство є ще й тим соціальним інститутом, який дає молоді, в тому числі і кар’єрні можливості для подальшої участі в управлінні державою, прийнятті результативних рішень, які напряду впливають на їхнє власне життя, на життя громадянського суспільства та власної країни.

Висновки. У підсумку проведеного дослідження можемо констатувати, що через воєнні

виклики волонтерство молоді базується на традиційних світоглядних цінностях, які відповідають наявним в суспільстві викликам, як гуманізм, духовність, свобода дій, співпереживання та емоційний інтелект, прозорість діяльності, патріотизм, що проявляється через бажання бути корисним своїй країні, ветеранам, цивільним, іншим категоріям людей. Важливим є набуття та розвиток креативності, лідерських навичок, уміння брати відповідальність, критично мислити, розширення кола професійного спілкування, навички активізму та професіоналізму через участь у волонтерських проєктах.

Сьогодні в системі закладів шкільної, вищої, професійно-технічної освіти пропонуються різнопланові волонтерські проєкти та можливості для набуття волонтерського досвіду. Таке різнобарв'я волонтерських можливостей для школярів та студентів посилює умови для їх професійного зростання, навчання та формування потенціалу для участі у соціальних та суспільних змінах в країні. Враховуючи, що у повоєнний період існуватиме потреба в різнопланових проєктах допомоги ветеранам, інвалідам, сиротам, іншим категоріям громадян, вважаємо, що слід передбачити в системі шкільного та позашкільного навчання більш інклюзивну модель сервісного волонтерства.

Вважаємо, що на рівні професійно-технічного та університетського навчання молоді волонтерство має передбачати можливість адаптації набутого досвіду соціального, екологічного, культурного характеру у подальше кар'єрне зростання, участь в активному житті суспільства та професійний успіх в гуманітарних та соціальних сферах. Вважаємо, що досвід волонтерства, починаючи з шкільного часу, принесе користь особі, суспільству та державі, та сприятиме формування власних ціннісних моделей поведінки особи.

Список використаних джерел:

1. Блоха, Я 2023, 'Світоглядні засади волонтерства в Україні в умовах війни', *Філософські обрії*, № 47, с. 80-88. Доступно: <<https://philosobr.pnpu.edu.ua/article/view/282578/279264>>. [3 Грудень 2024].
2. Буряк-Габрись, І 2023, *Волонтерство здобувачів освіти професійно-технічних навчальних закладів в умовах воєнного стану (з досвіду роботи)*. Доступно: <<https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/671/697>>. [3 Грудень 2024].
3. Верховна Рада України 2025, *Верховна Рада України прийняла Закон щодо сприяння розвитку волонтерства серед здобувачів освіти*. Доступно: <<https://www.rada.gov.ua/news/razom/257407.html>>. [3 Грудень 2024].
4. Горінов, П & Драпушко, Р 2022, *Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження*. Монографія, Київ: *Державний інститут сімейної та молодіжної політики*.
5. Горінов, ПВ & Драпушко, РГ 2022, 'Становлення національної ідентичності українців як основа національної безпеки Української держави', *Юридичний науковий електронний журнал*, № 10, с. 26-30. Доступно: <http://sej.org.ua/10_2022/2.pdf>. [3 Грудень 2024].
6. Драпушко, РГ, Горінов, ПВ & Міненко ЄС 2022, 'Ефективність залучення молоді до прийняття управлінських рішень', *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*, Том 33 (72), № 3, с. 54-59.
7. Лебідь, М, Кваша, К & Чудновська Д 2024, *Волонтерство у формальній освіті: бути чи не бути?* Доступно: <<https://voxukraine.org/volonterstvo-u-formalnij-osviti-buty-chy-ne-buty>>. [3 Грудень 2024].
8. Панасенко, ЕА & Білаковський, ОІ 2024, 'Умови розвитку soft skills компетентностей у здобувачів вищої освіти: сучасні реалії та виклики', в *Філософія освіти в умовах сучасних викликів: цінності, стратегії, інноваційні практики: Всеукраїнська науково-практична онлайн-конференція*, Полтава, Україна, с. 115-121. Доступно: <<https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2024/11/Filosofia-osvity-v-umovakh-suchasnykh-vyklykiv-2.pdf>>. [10 Грудень 2024].
9. Покровська міська рада Дніпропетровської області 2024, *Представництвом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) в Україні та Громадською організацією "Українська волонтерська служба" підписано Меморандум про взаєморозуміння*. Доступно: <<https://pkrv.dp.gov.ua/news/predstavnictvom-dutyachogo-fondu-oonyunisefv-ukrayini-ta-gromadskoyu-organizaciyu-ukrayinska-volonterska-sluzhba-pidpusano-memorandum-pro-vzajemorozuminnya-10641>>. [9 Грудень 2024].
10. Українська Волонтерська Служба 2024, *Роль волонтерства у житті школярів: Всеукраїнське дослідження*. Доступно: <https://dl-ureport.s3.amazonaws.com/story_attachments/%C3%90%C3%90%C2%BE%C3%91%C3%90%C3%91%C3%90%C3%90%C2%B5%C3%90%C2%BD%C3%90%C2%BD%C3%91_%C3%90%C3%90%C2%BE%C3%90%C3%91_%C3%90%C2%B2%C3%90%C2%BE%C3%90%C2%BE%C3%90%C2%BD-story-b6b6f4f4-e846-4250-aed9-5baeac3aa03a.pdf>. [9 Грудень 2024].
11. Bocsi V, Hajnalka F & Markos V 2017, 'Motives of volunteering and values of work among higher education students', *Citizenship Social and Economic Education*, № 16(2), p. 117-131. Available from: <https://www.researchgate.net/publication/318582423_Motives_of_volunteering_and_values_of_work_among_higher_education_students>. [3 December 2024].
12. Latham, M 2003, *Young Volunteers: The Benefits of Community Service, Extension | University of Nevada, Reno*, FS-03-23. Available from: <<https://extension.unr.edu/publication.aspx?PubID=4307>>. [3 December 2024].
13. Montagud, X & Estalayo M. 2024, *Volunteering among social work students: satisfaction, motives and benefits. When the emotional transcends the academic*. Available from: <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02615479.2024.2438257?src=>>. [10 December 2024].
14. McFadden, A & Smeaton, K 2017, 'Amplifying Student Learning through Volunteering', *Journal of University Teaching & Learning Practice*, Vol. 14, Iss. 3, Art. 6. Available from: <<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1170180.pdf>>. [3 December 2024].

15. Ukrainian World Congress 2023, *Ukraine ranks second in World Giving Index*. Available from : <<https://www.ukrainianworldcongress.org/ukraine-ranks-second-in-world-giving-index/>>. [9 December 2024].

References:

1. Blokha, Ya 2023, 'Svitohliadni zasady volonterstva v Ukraini v umovakh viiny (Worldview foundations of volunteering in Ukraine in the context of war)', *Filosofski obrii*, № 47, pp. 80-88. Dostupno: <<https://philosobr.pnpu.edu.ua/article/view/282578/279264>>. [3 Hruden 2024].
2. Buriak-Habrys, I 2023, *Volonterstvo zdobuvachiv osvity profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv v umovakh voiennoho stanu (z dosvidu roboty) (Volunteering of students of vocational educational institutions under martial law (from work experience))*. Dostupno: <<https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/671/697>>. [3 Hruden 2024].
3. Verkhovna Rada Ukrainy 2025, *Verkhovna Rada Ukrainy pryiniala Zakon shchodo spryiannia rozvytku volonterstva sered zdobuvachiv osvity (The Verkhovna Rada of Ukraine adopted the Law on Promoting the Development of Volunteering among Education Applicants)*. Dostupno: <<https://www.rada.gov.ua/news/razom/257407.html>>. [3 Hruden 2024].
4. Gorinov, P & Drapushko, R 2022, *Volonterska diialnist v Ukraini: sotsialno-pravove doslidzhennia (Volunteering in Ukraine: socio-legal research)*. Monohrafiia, Kyiv : Derzhavnyi instytut simeinoi ta molodizhnoi polityky, 256 s.
5. Gorinov, PV & Drapushko, RG 2022, 'Stanovlennia natsionalnoi identychnosti ukraintsev yak osnova natsionalnoi bezpeky Ukrainiskoi derzhavy (Formation of the national identity of Ukrainians as the basis of the national security of the Ukrainian state)', *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal (Legal Scientific Electronic Journal)*, № 10, pp. 26-30. Dostupno: <http://lsej.org.ua/10_2022/2.pdf>. [3 Hruden 2024].
6. Drapushko, RG, Gorinov, PV & Minenko, YeS 2022, 'Efektyvnist zaluchennia molodi do pryiniattia upravlinskykh rishen (Efficiency of youth involvement in decision-making)', *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Seriya: Publichne upravlinnia ta administruvannia (Scientific Notes of V.I. Vernadsky TNU. Series: Public Administration and Management)*, Tom 33 (72), № 3, pp. 54-59.
7. Lebid, M, Kvasha, K & Chudnovska D 2024, *Volonterstvo u formalnii osviti: buty chy ne buty? (Volunteering in formal education: to be or not to be?)* Dostupno: <<https://voxukraine.org/volonterstvo-u-formalnij-osviti-buty-chy-ne-buty>>. [3 Hruden 2024].
8. Panasenko, EA & Bilakovskiy, OI 2024, 'Umovy rozvytku soft skills kompetentnosti u zdobuvachiv vyshchoi osvity: suchasni realii ta vyklyky (Conditions for the development of soft skills competencies in higher education students: modern realities and challenges)', v *Filosofii osvity v umovakh suchasnykh vyklykiv: tsinnosti, stratehii, innovatsiini praktyky: Vseukrainska naukovo-praktychna onlain-konferentsiia*, Poltava, Ukraina, s. 115-121. Dostupno: <<https://pano.pl.ua/wp-content/uploads/2024/11/Filosofii-osvity-v-umovakh-suchasnykh-vyklykiv-2.pdf>>. [10 Hruden 2024].
9. Pokrovska miska rada Dnipropetrovskoi oblasti 2024, *Predstavnytstvom Dytiachoho fondu OON (IuNISEF) v Ukraini ta Hromadskoiu orhanizatsiieiu "Ukrainska volonterska sluzhba" pidpysano Memorandum pro vzaiemorozuminnia (The UNICEF Representative Office in Ukraine and the NGO "Ukrainian Volunteer Service" signed a Memorandum of Understanding)*. Dostupno: <<https://pkrv.dp.gov.ua/news/predstavnytstvom-dutyachogo-fondu-oonyunisefv-ukrayini-ta-gromadskoyu-organizaciyu-ukrayinska-volonterska-sluzhba-pidpusano-memorandum-pro-vzaemorozuminnya-10641>>. [9 Hruden 2024].
10. Ukrainska Volonterska Sluzhba 2024, *Rol volonterstva u zhytti shkolariv: Vseukrainske doslidzhennia (The Role of Volunteering in the Life of Schoolchildren: All-Ukrainian study)*. Dostupno: <https://dl-ureport.s3.amazonaws.com/story_attachments/%C3%90%C3%90%C2%BE%C3%91%C3%90%C3%90%C3%90%C3%90%C2%B5%C3%90%C2%BD%C3%90%C2%BD%C3%91_%C3%90%C3%90%C2%BE%C3%90%C3%91_%C3%90%C2%B2%C3%90%C2%BE%C3%90%C2%BE%C3%90%C2%BD-story-b6b6f4f4-e846-4250-aed9-5baec3aa03a.pdf>. [9 Hruden 2024].
11. Bocsi V, Hajnalka F & Markos V 2017, 'Motives of volunteering and values of work among higher education students', *Citizenship Social and Economic Education*, № 16(2), p. 117-131. Available from : <https://www.researchgate.net/publication/318582423_Motives_of_volunteering_and_values_of_work_among_higher_education_students>. [3 December 2024].
12. Latham, M 2003, *Young Volunteers: The Benefits of Community Service*, *Extension | University of Nevada*, Reno, FS-03-23. Available from : <<https://extension.unr.edu/publication.aspx?PubID=4307>>. [3 December 2024].
13. Montagud, X & Estalayo M. 2024, *Volunteering among social work students: satisfaction, motives and benefits. When the emotional transcends the academic*. Available from : <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02615479.2024.2438257?src=>>. [10 December 2024].
14. McFadden, A & Smeaton, K 2017, 'Amplifying Student Learning through Volunteering', *Journal of University Teaching & Learning Practice*, Vol. 14, Iss. 3, Art. 6. Available from : <<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1170180.pdf>>. [3 December 2024].
15. Ukrainian World Congress 2023, *Ukraine ranks second in World Giving Index*. Available from : <<https://www.ukrainianworldcongress.org/ukraine-ranks-second-in-world-giving-index/>>. [9 December 2024].

Прорецензовано / Reviewed

28.12.2024

Рекомендовано до друку / Recommended for publication

19.01.2025